

Ilchenko H. Pravovi aspekty vykorystannja NFT-tokeniv. Zovnishnja torgivlja: ekonomika, finansy, pravo. 2023. № 2. S. 88-97. Serija. Jurydychni nauky. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(127\)06](https://doi.org/10.31617/3.2023(127)06)

УДК 340.13:004.9

ІЛЬЧЕНКО Ганна,

к. ю. н., доцент, доцент кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права Державного торговельно-економічного університету

вул. Kioto, 19, м. Київ, 02156, Україна

ORCID: 0000-0003-1996-7062

g.ilchenko@knute.edu.ua

DOI: 10.31617/3.2023(127)06

ILCHENKO Hanna,

PhD (Law), Associate Professor, Associate Professor at the Department of International, Civil and Commercial Law

19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1996-7062

g.ilchenko@knute.edu.ua

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ NFT-ТОКЕНІВ

Вступ. Процеси диджиталізації, що охопили всі галузі економіки та державного управління, сприяли появі нових цифрових інструментів, які можуть бути використані як фізичними особами, так і підприємствами. Одним з таких прикладів є незастосовні токени або NFT.

Проблема. Використання віртуальних активів є поширеною практикою як у світовому масштабі, так і в межах України. Проте відсутність державного регулювання в цій площині не дає розвиватися ринку віртуальних активів в Україні саме у правовому полі, що є наслідком недоотримання суттєвих податкових надходжень.

Метою статті є встановлення особливостей NFT-токенів як окремого виду віртуальних активів і визначення прогалів у законодавстві України щодо правового регулювання їхнього створення та використання.

Методи. Методологічною основою проведеного дослідження стали загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання.

Результати. Розглянуто різні підходи до розуміння та формулювання поняття «NFT-токен» з погляду представників державних регуляторів й юристів-практиків. Описано процес створення та розміщення NFT на платформі OpenSea. Проаналізовано проблеми, що потребують вирішення для запровадження в дію Закону України «Про віртуальні активи», серед яких: режим оподаткування операцій з віртуальними активами та самих віртуальних активів, а також особливості фінансового моніторингу операцій з віртуальними активами.

Отримання Україною у 2022 р. статусу кандидата на вступ до ЄС накладає додаткові зобов'язання щодо узгодження законодавства України з європейським.

Висновки. Прийняття Верховною Радою України 17 лютого 2022 р. Закону України «Про віртуальні активи» не вирішило проблеми легалізації діяльності з віртуальними активами,

LEGAL ASPECTS OF USING NFT TOKENS

Introduction. Digitization processes, which have covered all areas of the economy and public administration, give impetus to the emergence of new digital tools that can be used by both individuals and entrepreneurs. One such example is non-fungible tokens or NFT.

Problem. The use of virtual assets is a common practice both on a global scale and within Ukraine. However, the lack of state regulation in this area prevents the development of the virtual assets market in Ukraine precisely in the legal field, which results in a lack of significant tax revenues.

The aim of the article is to determine the features of NFT tokens, as a separate type of virtual assets, and to identify the gaps in the legislation of Ukraine regarding the legal regulation of their creation and use.

Methods. The general scientific and special legal methods of cognition became the methodological basis of the conducted research.

Results. Various approaches to understanding and formulating the concept of «NFT-token» are considered from the point of view of representatives of state regulators and practicing lawyers. The process of creating and placing NFTs on the OpenSea platform is described. The problems that need to be solved for the implementation of the Law of Ukraine «On Virtual Assets» have been analyzed, including: the taxation regime of transactions with virtual assets and virtual assets themselves, as well as the peculiarities of financial monitoring of transactions with virtual assets.

It is noted that Ukraine's obtaining the status of a candidate for EU in 2022 imposes additional obligations on the harmonization of Ukrainian legislation with European legislation.

Conclusions. The adoption of the Law of Ukraine «On Virtual Assets» by the Verkhovna Rada of Ukraine on February 17, 2022 did not solve the problem of legalization of activities with virtual assets, as the

Автор не отримувала прямого фінансування для цього дослідження.

Copyright © 2023, Автор(и). Це стаття відкритого доступу, яка розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License 4.0 (CC-BY) Міжнародна ліцензія, (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

оскільки документ так і не набув чинності. З огляду на події, які сталися в Україні з 24 лютого 2022 р., наразі є потреба в розробці нового законопроекту з урахуванням норм прийнятого Радою ЄС Регламенту MiCA.

Ключові слова: криптоактиви, NFT, токен, віртуальні активи, цифрові активи, невзаємозамінний токен.

law never came into force. Taking into account all the events that have happened in Ukraine since February 24, 2022, there is currently a need to develop a new draft law taking into account the norms adopted by the EU Council of the MiCA Regulation.

Keywords: crypto-assets, NFT, token, virtual assets, digital assets, non-fungible token.

JEL Classification: K11, K19, K20, K29.

Конфлікт інтересів: Автор заявляє, що він не має фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не має відносин з державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що автор працює в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів і редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Вступ. Світові тенденції до цифровізації та автоматизації практично всіх сфер життя посилилися в умовах глобальної пандемії, зумовленої коронавірусною хворобою (*COVID-19*) та спричиненими нею соціально-економічними наслідками. Особливої актуальності питання та результати цифровізації для українців набули після початку масштабної воєнної агресії росії 24 лютого 2022 р. Приватні особи, як і суб'єкти господарювання, відчули тотальну залежність від наявності й технічної спроможності своїх гаджетів та стабільної роботи інтернет-провайдерів. Багато хто опинився у замкнутому просторі, на довгий час перебуваючи в самоізоляції або виконуючи вимоги уряду щодо запровадження жорстких локдаунів (або на окупованих територіях, якщо йдеться про наслідки воєнної агресії росії). Безумовно, такі умови негативно вплинули на економіку кожної країни та України зокрема, проте певним чином сприяли розвитку саме цифрової економіки та цифровізації різних сфер державного управління. Навіть ті суб'єкти, які до пандемії ще не використовували інформаційні технології для просування й розвитку свого бізнесу, змушені стати надавачами *e-послуг*, щоб врятувати свою справу. Яскравим прикладом є зацікавленість з боку урядів інших країн в українському додатку «Дія», а також тих можливостей, які він продемонстрував як за часів пандемії, так і під час воєнного стану. Тому не дивно, що саме в цей період з'являються нові цифрові інструменти, які можуть бути використані як фізичними особами, так і підприємцями. Одним з таких яскравих прикладів є шалений інтерес у 2021 р. до невзаємозамінних токенів або *NFT* (*non-fungible tokens*, далі – *NFT*).

Інтерес до використання *NFT* вже виявили відомі особистості, зірки шоубізнесу та навіть міністр юстиції України Д. Малюська. Цифровий твір *Everydays – The First 5000 Days* художника, який працює під псевдонімом *Beeple*, продано на онлайн-аукціоні *Christie's* у 2021 р. за 69 346 250 дол. США [1]. Унікальність цієї угоди саме в тому, що один з найвідоміших у світі аукціонних домів вперше продав витвір цифрового мистецтва у формі *NFT* та дав змогу використувати поряд зі стандартними формами оплати криптовалюти.

Не бажаючи відставати від світових тенденцій, міністр юстиції України Денис Малюська теж виставив на продаж колаж зі своїх фото, який має назву «*The sea is temporarily unavailable*» («море тимчасово недоступне»). Стартова ціна лота становила 1 етеріум, що еквівалентно 2 149 дол. США, або приблизно 60 тис. грн, та продано за 1.1337 етеріум [2].

Проблема. Зазначена тематика є актуальною як у світовому масштабі, так і в межах України. Проте напрями державного регулювання у цій площині не надто сприяють можливостям українців для розкриття свого творчого потенціалу. Але бізнес, як і громадяни, завжди швидше, ніж держава, реагує на виклики та знаходить можливі варіанти вирішення проблем або ж втілення своїх ідей на практиці. Тому у цьому випадку відсутність правового регулювання створення та використання *NFT* у межах українського законодавства не завадила появі цього цифрового інструменту в активах українців, а також його безпосередньому створенню самими громадянами.

Прийняття 17 лютого 2022 р. Закону України «Про віртуальні активи» [3], яким планувалося закласти підвалини правового регулювання та використання цифрових активів, так і не вирішило цієї проблеми, оскільки цей закон уже рік як не набуває чинності через те, що так і не виконуються норми, передбачені у Розділі VI. «Прикінцеві та перехідні положення» про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування операцій з віртуальними активами. Хоча такі особливості передбачені у проєкті Закону України від 13.03.2022 № 7150 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами» [4]. А враховуючи позицію одного з майбутніх державних регуляторів цього ринку (йдеться про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, далі – НКЦПФР), ринок віртуальних активів дуже швидко розвивається, а отримання Україною у 2022 р. статусу кандидата на вступ до ЄС суттєво впливає на розвиток нашого законодавства [5]. Отже, ухвалений у лютому 2022 р. Верховною Радою України Закон України «Про віртуальні активи» потребує суттєвих змін з урахуванням європейських напрацювань у цій площині. Тож своєю чергою варто звернути увагу на те, що європейське законодавство також немає досконалого правового регулювання обороту *NFT*.

Отже, для того, щоб розібратися, чи потребує подальше використання *NFT* правового регулювання окремо від віртуальних активів, чи все ж таки буде достатньо Закону України «Про віртуальні активи», варто спочатку з'ясувати, що таке *NFT* з погляду на *IT*-технології та юриспруденцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правового регулювання цифрових активів і *NFT* підіймається як науковцями, так і юристами-практиками, які безпосередньо супроводжують

угоди зі створення та передачі майнових та особистих немайнових прав на віртуальні активи.

Серед праць, в яких досліджувалися питання цифрових активів як об'єктів цивільних прав, варто зазначити працю В. Логойди [6]. Своєю чергою С. Гончаренко [7] зосередила увагу на адміністративно-правовому регулюванні сфери віртуальних активів, а точніше – на відсутності такого регулювання в Україні. Питання правового регулювання цифрових прав в Україні досліджувалися колективом учених, зокрема М. Біленко та іншими [8], а Д. Розумейко зауважив на трансформації обігу віртуальних активів у період воєнного часу [8].

Крім того, концепція оновлення Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) передбачає внесення змін та включення до об'єктів цивільних прав «об'єкти прав, що створюються та знаходяться у мережі Інтернет» [9, с. 10].

Окремої уваги заслуговують публікації на офіційних сайтах органів державної влади, що зазначено в Законі України «Про віртуальні активи» як державні регулятори у сфері обороту віртуальних активів, а саме НКЦПФР та Національний банк України (НБУ). Також важливими є роз'яснення Державної податкової служби України з приводу оподаткування та декларування віртуальних активів.

Метою статті є встановлення особливостей *NFT* як окремого виду віртуальних активів і визначення прогалів у законодавстві України щодо правового регулювання їхнього створення та використання.

Методи. Методологічною основою проведеного дослідження стали загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання.

Нормативну базу дослідження становлять Цивільний кодекс (ЦК) України [10], Закон України «Про віртуальні активи» [3] та інформація з офіційних сайтів уряду, парламенту та майбутніх державних регуляторів ринку віртуальних активів.

Результати дослідження. В Інтернеті є величезна кількість визначень *NFT*, але всі вони по своїй суті дуже близькі та зводяться до того, що їх можна вважати особливим видом криптовалюти, кожний екземпляр якої є унікальним і не може бути замінений іншим.

Словосполучення «*non-fungible token*» перекладається українською як невзаємозамінний токен, де «токен» означає одиницю даних, що перебувають у цифровому просторі, а слово «невзаємозамінний» – що кожен токен є унікальним [11].

З технічного погляду токен – це одиниця обліку в мережі блокчейн, завдяки якій можна створювати цифрові цінності: а блокчейн – децентралізована мережа, яка функціонує за принципом послідовного ланцюга блоків, які містять інформацію щодо операцій з токенами. Записи у блокчейні не підлягають змінам та є загальнопублічними, що дає змогу уникнути маніпуляцій з даними та забезпечити їх безпеку.

Токени в таких мережах бувають двох типів: взаємозамінні (*fungible token*) та невзаємозамінні (*non-fungible tokens*). Так, усім відома криптовалюта біткоїн є взаємозамінним токеном, оскільки будь-який

біткоїн має таку ж вартість, як і інший, відтак може служити об'єктом для обміну з іншими криптоактивами. «Невзаємозамінний» у цьому контексті означає, що він є унікальним як об'єкт, що він описує, так і з погляду вартості. Тобто колекційна картинка, яка представлена токеном, і є єдиною у своєму роді, не може бути замінена іншою аналогічною, бо іншої такої у природі вже не існує.

Д. Цьвок, директор з питань розвитку відносин у сфері інтелектуальної власності, ДП «Український інститут інтелектуальної власності (Укрпатент), визначає *NFT* як тип цифрових активів, створений на блокчейні, що дає змогу отримати право власності на товар, що існує винятково в мережі, наприклад, зображення, анімацію або відео, водночас засвідчити його оригінальність [12].

Цікавою є думка щодо *NFT* практикуючих юристів, що безпосередньо працюють з ним як з цифровим активом та намагаються знайти у чинному правовому полі норми, які можна використовувати для легалізації та закріплення права власності на цей актив чи його переходу від автора до покупця тощо. Так, Є. Мовчун зазначає, що *NFT*, з юридичного погляду, це або «ніщо» (хоча і таке «ніщо» можна розглядати як товар, за який готові платити), або спосіб закріплення інформації, важливої для сторін угоди про розпорядження твором мистецтва та/або правами на такий твір. Це може бути інформація і про сторони угоди, і про предмет угоди. З погляду юриспруденції, *NFT* може мати практичну користь, якщо дублюватиме всі або принаймні ключові умови угоди про розпорядження твором мистецтва.

Нічим (у відносному значенні) *NFT* буде тоді, коли запис не матиме жодної корисної інформації про твір, сторони або умови угоди. Натомість *NFT* може бути формою (додатковою формою) закріплення: самого твору; сторін угоди за відчуження твору диджитал-мистецтва; дати й умов вчинення договору; будь-яких інших відомостей про твір мистецтва, зокрема його опис [13].

У багатьох людей також складається враження, що *NFT* – це чергова «мильна бульбашка», яка нічим не підкріплена, і ті шалені суми, які за них сплачують, просто підігривають попит та інтерес до цього сегменту, як це було з дотками свого часу. Тому перед тим як купувати будь-що у вигляді *NFT*, потрібно зрозуміти, за що саме покупець віддає свої гроші.

Оскільки *NFT* широко застосовується у багатьох сферах, зокрема цифрове образотворче мистецтво; відео; блокчейн-ігри; фінансування фільмів; колекціонування обкладинок журналів; музика, то кожен з них матиме свої нюанси. Проте будуть і спільні моменти, наприклад: всі вони продаються на спеціалізованих цифрових майданчиках або маркетплейсах, серед яких найпопулярнішими є *OpenSea*, *Rarible*, *Superare*, *Foundation*, *Nifty Gateway*. На цих платформах можна створити свій власний *NFT*, купити або продати його. Проте кожна з цих платформ має свої особливості щодо можливості вільного

доступу, розміру комісії, яку потрібно сплатити за створення чи розміщення *NFT* тощо. Для новачків прийнятнішою є платформа *OpenSea* [14], оскільки кожен охочий, за умови наявності криптогаманця та відповідної суми в ефіріумі (*Ethereum (ETH)* – різновид криптовалюти) може створити та розмістити свій цифровий витвір у форматі *NFT*.

Отже, виникають питання, чим саме, з правового погляду, є цей цифровий витвір у форматі *NFT*, як і де його можна зберігати, чи можна його підробити, і хто може гарантувати його унікальність?

Почнемо з першого питання. Як зазначає Д. Цьвок, з технологічного погляду, *NFT*-актив є цифровим сертифікатом, що прикріплений до будь-якого «цифрового товару», наприклад, до зображення, відео, аудіо тощо. У цьому сертифікаті (токені) міститиметься вся інформація про товар [12].

Водночас Є. Мовчун наголошує, що на відміну від уявлення новачків щодо форми та формули збереження диджитал арт-твору зміст *NFT* не дорівнює формулюванню «оцифрований «на блокчейні» твір». Здебільшого з *NFT* ви не купуєте *digital art* твір. Замість цього ви купуєте частину коду, що посилається на файл з твором. Диджитал-версія твору мистецтва зберігається у посередника або ж навіть і в сторонньому репозиторії. Тож твір, до якого прив'язаний токен, не завжди знаходить пряме закріплення у розподіленому криптографічному реєстрі [13].

Як апробація результатів у процесі написання цього дослідження автором статті створено декілька цифрових версій малюнків власної доньки (щоб не порушувати авторські права інших художників) і зроблено їх *NFT* через платформу *OpenSea*. У процесі реєстрації на цій платформі потрібно зазначити відомості про себе (проте щоб ніхто не перевіряв їхню правдивість, можна застосовувати псевдонім (нікнейм), головне, щоб його ще ніхто не використовував до вас на цій платформі), а також при завантаженні цифрової версії малюнку на платформу, щоб не відбулося жодної перевірки, чи маю я права на цей твір. Тобто по суті можна було б зробити фото картини в галереї, музеї, завантажити в Інтернеті та завантажити її як власну (що безумовно є порушенням авторських прав, але, на жаль, дуже часто відбувається на практиці). Також важливим моментом, щоб власні *NFT* були не просто створені, а й розміщені для продажу, є оплата комісії цієї платформи так зване *GasFee*, яка складає 2.5 % встановленої вартості. Одним з позитивних моментів, на який потрібно звернути увагу, можливість під час створення *NFT* встановити розмір роялті, тобто плати, що буде нараховуватися на мій криптогаманець автоматично в разі перепродажу мого *NFT* на цій платформі. *OpenSea* дає змогу встановити розмір роялті від 0 до 10 % вартості цифрового твору.

Питання роялті є достатньо болісним для вітчизняних музикантів, співаків, художників тощо. Взагалі питання правомірного використання кожного наступного разу саундтреку, пісні, зображення дуже важко

простежити та як наслідок – комерціалізувати. Відповідно автори зазнають порушення їхніх майнових прав і недоотримують відповідні кошти. Через таку ситуацію щодо користування та розпорядження об'єктами інтелектуальної власності в Україні вже неодноразово наголошувалося на тому, що потрібно легалізувати або іншим чином унормувати використання подібних активів, зокрема й цифрових.

Існують різні погляди щодо цього, які можна поділити на дві групи. Представники першої покладають великі надії на законодавче врегулювання використання цифрових активів, серед них і міністр цифрової трансформації України М. Федоров [15], й директор з питань розвитку відносин у сфері інтелектуальної власності ДП «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент) Д. Цьвок [12]. Представники другої думки (здебільшого юристи-практики [11; 13]) більш скептично ставляться до спроби лише одним Законом України «Про віртуальні активи» вирішити проблему легалізації цифрових активів, оскільки ще є невирішеними низка питань, зокрема режим оподаткування операцій з віртуальними активами та самі віртуальні активи, а також особливості фінансового моніторингу операцій з віртуальними активами тощо.

Висновки. Отже, прийняття Верховною Радою України ще 17 лютого 2022 р. Закону України «Про віртуальні активи» дійсно не вирішило зазначеної проблеми, оскільки закон так і не вступив у дію. Зрозуміло, що після початку повномасштабної війни росії проти України, яка розпочалася 24 лютого 2022 р., пріоритети законодавчої влади, уряду й Президента суттєво змінилися, оскільки перші місяці повномасштабної війни всі державні органи вирішували питання екзистенційного характеру, а не проблеми розвитку певних сфер у майбутньому. Проте з плином часу та героїчним спротивом Збройних сил України вдалося зупинити, а в певних регіонах і звільнити українські території від російських військ, що дало можливість уряду зайнятися економічними питаннями, які своєю чергою потребували швидких і прогресивних законодавчих змін.

Попри наведену раніше позицію НКЦПФР [5], Закон України «Про віртуальні активи» потребує суттєвого оновлення з урахуванням європейського законодавства (оскільки Україна планує стати членом ЄС), і наразі розробляється новий законопроект на заміну прийнятому. А для цього потрібно врахувати правила регулювання ринку віртуальних активів, що містяться у «*Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937*», прийнятим 5 жовтня 2022 р. Радою ЄС [16] (в інтерв'ю НКЦПФР використовує для цього документу термін «Регламент МіСА»). Отже, прийнятий Радою ЄС Регламент МіСА після свого затвердження Європейським Парламентом стане відправним документом і для розробників нового українського законопроекту «Про віртуальні активи».

Окрім спеціального закону, потрібно також оновити норми ЦК України, а саме ст. 177, яка визначає види об'єктів цивільних прав. Вважаємо необхідним узгодити термінологію, що використовується у Законі України «Про віртуальні активи» (або в тому законопроекті, який розробляється на його заміну і поки що не оприлюднений) та відповідних статтях ЦК України, оскільки запропоновані у концепції оновлення ЦК України зміни та включення до об'єктів цивільних прав так званих «об'єктів прав, що створюються та знаходяться у мережі Інтернет» [9, с. 10], може мати як криптовалюту, так і токени. Криптовалюти не визнаються в Україні засобом платежу чи валютною цінністю, тому статті 192 та 193 ЦК України не поширюються на них. Проте залишається дискусійним питання, чи можна їх розглядати як речі, керуючись визначенням «речі», що дається у ст. 179 ЦК України. Своєю чергою *NFT* можна розглядати як форму, в якій закріплюється той чи інший результат творчої або інтелектуальної діяльності», і, керуючись Главою 15 чинного ЦК України, вони відносяться до нематеріальних благ.

Варто зазначити, що ані прийнятий Закон України «Про віртуальні активи», ані Регламент MiCA не передбачають спеціального правового регулювання обігу *NFT*. І це бажано змінити, оскільки ринок *NFT* розвивається і може приносити як доходи його учасникам, так і податки з них державі. Ринок віртуальних активів розвивається шаленими темпами, значно випереджаючи його правове регулювання, і щороку через неприйняття або не введення в дію спеціального закону втрачаються можливості легалізувати цей вид діяльності, створити нові робочі місця та отримати податки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Beeple's opus. URL: <https://www.christies.com/features/Monumental-collage-by-Beeple-is-first-purely-digital-artwork-NFT-to-come-to-auction-11510-7.aspx>.
2. The sea is temporary unavailable URL: https://opensea.io/assets/0x495f947276749ce646f68ac8c248420045cb7b5e/104125119873863295916381109802979817342401600057835291619667664000615048019969?fbclid=IwAR2a0yYI1GplO4WBKJDKKMJ9i7JTC15gA_rU2kSrsIum6wBB-wq2c0vaIYc
3. Про віртуальні активи: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами: Проект Закону України від 13.03.2022 № 7150. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/ji07134a?an=2>.
5. НКЦПФР про оподаткування криптовалют в Україні та зміни до закону про віртуальні активи — інтерв'ю, 17.01.2023 рік. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktspfir-pro-opodatкування-kryptovaliut-v-ukraini-ta-zminy-do-zakonu-pro-virtualni-aktyvy-interv-iu>.
6. Логойда В. М. Криптовалюти як об'єкт цивільних прав: порівняльно-правовий аналіз. *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису*. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (08 – Право). Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», Ужгород. 2022. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45948>.
7. Гончаренко С. Ю. Адміністративно-правове регулювання у сфері віртуальних активів. *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису*. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

- (08 – Право). Приватний заклад вищої освіти «Київський міжнародний університет»; Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021. URL: <https://sipl.com.ua/26-503-050>.
8. Розумейко Д. О. Трансформація обігу віртуальних активів у період воєнного часу. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/20161/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%BE%20%D0%94.%20%D0%9E.%20%D0%A2%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D1%83%20%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B2%20%D1%83%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BE%D1%94%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%83.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 9. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ. АртЕк. 2020. 128 с.
 10. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
 11. Поповченко Б., Поповченко О. Усе, що треба знати про NFT у 2021 році та як його виготовити самостійно. URL: <https://racurs.ua/ua/2890-use-scho-treba-znaty-pro-nft-u-2021-roci-ta-yak-yogo-vygotovyty-samostiyno.html>.
 12. Цьвок Данило. Що таке NFT і як продати цифрове мистецтво за мільйони. URL: <https://ain.ua/2021/03/18/nft-renesans-abo-yak-prodati-cifrove-mistectvo-za-miljoni/>
 13. Мовчун Є. NFT-токен з юридичної точки зору. URL: <https://legal-support.top/nft>.
 14. OpenSea. URL: <https://opensea.io>.
 15. У Мінцифри хочуть терміново легалізувати віртуальні активи: це допоможе державі. *Економічна правда*. 29 листопада 2022 рік. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/11/29/694394>.
 16. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937. URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13198-2022-INIT/en/pdf>.

REFERENCES

1. Beeple's opus. <https://www.christies.com/features/Monumental-collage-by-Beeple-is-first-purely-digital-artwork-NFT-to-come-to-auction-11510-7.aspx> [in English].
2. The sea is temporary unavailable. https://opensea.io/assets/0x495f947276749ce646f68ac8c248420045cb7b5e/104125119873863295916381109802979817342401600057835291619667664000615048019969?fbclid=IwAR2a0yYI1GplO4WBKJDKKMJ9i7JTC15gA_rU2kSrsIum6wBB-wq2c0vaIYc [in English].
3. Pro virtual'ni aktyvy: Zakon Ukrai'ny vid 17 ljutogo 2022 roku № 2074-IX [On virtual assets: Law of Ukraine dated February 17, 2022 № 2074-IX] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> [in Ukrainian].
4. Pro vnesennja zmin do Podatkovogo kodeksu Ukrai'ny shhodo opodatkuвання operacij z virtual'nyh aktyvamj: Proekt Zakonu Ukrai'ny vid 13.03.2022 № 7150 [On amendments to the Tax Code of Ukraine regarding taxation of transactions with virtual assets: Draft Law of Ukraine dated March 13, 2022 № 7150] <https://ips.ligazakon.net/document/ji07134a?an=2> [in Ukrainian].
5. NKCPFR pro opodatkuвання kryptovaljut v Ukrai'ni ta zminy do zakonu pro virtual'ni aktyvy — interv'ju, 17.01.2023 rik. [NSSMC on taxation of cryptocurrencies in Ukraine and changes to the law on virtual assets — interview, 17.01.2023]. <https://www.nssmc.gov.ua/nktspfr-pro-opodatkuвання-kryptovaliut-v-ukraini-ta-zminy-do-zakonu-pro-virtualni-aktyvy-interv-iu> [in Ukrainian].
6. Logojda, V. M. (2022). Kryptovaljuty jak ob'jekt cyvil'nyh prav: porivnjal'no-pravovyj analiz. [Cryptocurrencies as an object of civil rights: a comparative legal analysis]. *Kvalifikacijna naukova pracija na pravah rukopysu*. Dysertacija na

- zdobuttja naukovoogo stupenja doktora filosofii' za special'nistju 081 «Pravo» (08 – Pravo). [*Qualifying scientific work on manuscript rights*. Dissertation for the gaining the Doctor of Philosophy degree in specialty 081 «Law» (08 – Law).] Derzhavnyj vyshhyj navchal'nyj zaklad «Uzhgorods'kyj nacional'nyj universytet», Uzhgorod. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/45948> [in Ukrainian].
7. Goncharenko, S. Ju. Administratyvno-pravove reguljuvannja u sferi virtual'nyh aktyviv. [Administrative and legal regulation in the field of virtual assets]. *Kvalifikacijna naukova pracija na pravah rukopysu*. Dysertacija na zdobuttja naukovoogo stupenja doktora filosofii' za special'nistju 081 «Pravo» (08 – Pravo). [*Qualifying scientific work on manuscript rights*. Dissertation for the gaining the Doctor of Philosophy degree in specialty 081 «Law» (08 – Law).] Pryvatnyj zaklad vyshhoi osvity «Kyiv's'kyj mizhnarodnyj universytet»; Naukovo-doslidnyj instytut publichnogo prava, Kyi'v, 2021. <https://sipl.com.ua/26-503-050> [in Ukrainian].
 8. Rozumejko, D. O. Transformacija obigu virtual'nyh aktyviv u period vojennoogo chasu. [Transformation of the circulation of virtual assets during the wartime period]. <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/20161/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%BE%20%D0%94.%20%D0%9E.%20%D0%A2%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D1%83%20%D0%B2%D1%96%D1%80%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85%20%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B2%20%D1%83%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%96%D0%BE%D0%B4%20%D0%B2%D0%BE%D1%94%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%83.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [in Ukrainian].
 9. Konceptcija onovlennja Cyvil'nogo kodeksu Ukrai'ny. (2020). [The concept of updating the Civil Code of Ukraine]. Kyi'v. ArtEk. [in Ukrainian].
 10. Cyvil'nyj kodeks Ukrai'ny vid 16 sichnja 2003 roku № 435-IV. [Civil Code of Ukraine dated January 16, 2003 № 435-IV]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
 11. Popovchenko, B., & Popovchenko, O. Use, shho treba znaty pro NFT u 2021 roci ta jak jogo vygotovyty samostijno [Everything you need to know about NFT in 2021 and how to make it yourself]. <https://racurs.ua/ua/2890-use-scho-treba-znaty-pro-nft-u-2021-roci-ta-yak-yogo-vygotovyty-samostiyno> [in Ukrainian].
 12. C'vok, Danylo. Shho take NFT i jak prodaty cyfrovo mystectvo za mil'jony [What is NFT and how to sell digital art for millions]. <https://ain.ua/2021/03/18/nft-renesans-abo-yak-prodati-cifrove-mistectvo-za-miljoni/> [in Ukrainian].
 13. Movchun, Je. NFT-token z jurydychnoi' tochky zoru. [NFT token from a legal point of view]. <https://legal-support.top/nft> [in Ukrainian].
 14. OpenSea. URL: <https://opensea.io> [in English].
 15. U Mincyfry hochut' terminovo legalizuvaty virtual'ni aktyvy: ce dopomozhe derzhavi [The Ministry of Digital Affairs wants to urgently legalize virtual assets: this will help the state]. *Ekonomichna pravda – Economic truth*. 29 lystopada 2022 rik. <https://www.epravda.com.ua/news/2022/11/29/694394> [in Ukrainian].
 16. Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on Markets in Crypto-assets, and amending Directive (EU) 2019/1937 URL: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13198-2022-INIT/en/pdf> [in English].

Надійшла до редакції 07.02.2023.

Прийнято до друку 23.02.2023.

Публікація онлайн 21.04.2023.